

text: Eliška Knop-Kostková, foto: Moravské zemské muzeum

Mykény a střední Evropa v MZM

Výstavu **Mykény a střední Evropa** vytvořilo Moravské zemské muzeum v Brně společně s Archeologickým ústavem Slovenské akademie vied v Nitre ve spolupráci s několika českými i slovenskými institucemi, některé zápůjčky jsou také z řeckých muzeí v Aténách a Heraklionu.¹ Kurátorem výstavy je Mgr. Petr Kostrhun, PhD. Od října 2014 je umístěna v Pavilonu Anthropos v Brně – Pisárkách, kde ji bude možno shlédnout až do konce srpna 2015. Pavilon Anthropos se zaměřuje na prezentaci nejstarších dějin a krom stálých expozic a dlouhodobé výstavy obrazů Zdeňka Buriana nabízí také krátkodobé výstavy, kterým je vyhrazena jediná místnost v přízemí budovy.²

Výstava **Mykény a střední Evropa** je, co se týče exponátů, postavena především na originálních archeologických nálezech keramických a kovových předmětů starší doby bronzové. Ty doplňuje cenná replika známé Agamemnónovy masky i několik málo dalších antických předmětů, originálních i kopií, jako je vojenská helma z kančích klů, nádoby či chladné zbraně. Součástí je také instalace hrobu s kosterními pozůstatky, obětní jáma a průchozí model slavné Lvi brány z mykénského paláce. Cílem výstavy je ukázat propojení Mykénské kultury se střední Evropou a její vliv na hmotnou kulturu i rituály kultur nacházející se na území dnešní Moravy a východního Slovenska, což se dělo hlavně díky kupcům procházejícím jantarovou stezkou. Výstava je koncipována do tří spíše samostatných celků dle kulturního a geografického rozdělení – ůnětická a věteřovská kultura na Moravě, hradisko otomanské

kultury ve východoslovenské Nižné Myšľi a řecké Mykény.

Po příchodu do výstavní místnosti se návštěvník ocitá ve vstupním prostoru ohraničeném mobilními stěnami s grafickými a textovými panely, které jej uvádějí do tématu, a také popisují řeckou mytologii, která nemá na výstavu bližší návaznost. Texty jsou však velmi obsáhlé a současně bez možnosti využití při čtení místo k sezení, které by čtení delšího textu usnadnilo, tvoří z úvodního panelu spíše prvek sloužící k rozdělení prostoru.

Výstava je umístěna v jedné větší místnosti členěné pouze vitrínami a panely. Po vstupu z prostoru vstupního do této hlavní části může být pro návštěvníka matoucí nejasné řešení toku prohlídkové trasy. Výstava je rozdělena do tří výše zmíněných bloků, které však nejsou v prostoru jasně vymezeny.

Po levé straně se nachází část o Moravě ve starší době bronzové. Stejně jako část otomanské kultury na protější straně je tvořena panely s větším množstvím textu, většinou doplněného fotografiemi a nákresey. Ty jsou v mnohých případech ve velikosti, která neumožňuje pozorovat detaily. Text každého panelu je doplněn jednou či seskupením více vitrín, kde se nalézají archeologické doklady příslušného tématu. Jedná se o témata pohřebního ritu a běžně užívaných předmětů z keramiky a kovů. Nálezy jsou doplněny modelem terénu významného naleziště v Blučině s vyznačením hranic původního hradíště. Rozmístění a uspořádání vitrín je praktické a návštěvník se může přehledně orientovat mezi panelem a s ním souvisejícími exponáty. Texty na panelech zmiňují doklady vlivu mykénské kultury a srovnávají předměty nalezené ve střední Evropě.

Na konci této sekce se návštěvník dostává k malému pódiu, kde je umístěna část

týkající se Mykén. Krom schodu po stranách pódia se na něj lze dostat i průchodem po rampě pod modelem Lvi brány. Oproti ostatním dvěma částem menší množství předmětů zde prezentovaných nemá větší návaznost na předměty vystavené v ostatních částech. Jsou zde vystaveny zlaté a mosazné nádoby, keramické džbánky a kopie vojenské přilby, meče, dýk, diadému a zlaté Agamemnónovy masky. Není tedy možnost srovnání s exponáty středoevropské provenience, neboť prezentované nálezy středoevropských kultur jsou především spjaty s pohřbíváním, anebo se jedná o předměty denního užívání nižších vrstev.

Z druhé strany pódia, naproti sekci Morava, se podél protější zdi nachází část věnovaná hradíšti ve východoslovenské Nižné Myšľi. Část je koncipována stejným způsobem jako úsek věnovaný Moravě s podobným složením exponátů. Kladně hodnotím umístění panelu se zajímavostmi o životě obyvatel hradíště, což vybočuje z klasického pojetí textové prezentace tématu při podobných výstavách. Jsou zde uvedena témata jako „**Co je trápilo?**“ nebo „**Jak vypadali?**“. Tato témata mohou laickému návštěvníkovi více přiblížit pohled na prezentovanou kulturu a usnadnit mu tak chápání celé výstavy více, než – samozřejmě nezbytný – historický

¹ Na výstavě spolupracovaly také tyto instituce: Archeologické centrum Olomouc, Archeologický ústav AV ČR Brno, Národní muzeum v Praze, Filozofická fakulta Karlovy univerzity, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Jihomoravské muzeum ve Znojme, Muzeum Brněnska, Regionální Muzeum v Mikulově a Muzeum Komenského v Přerově.

² Více o aktivitách pavilonu Anthropos naleznete na: <http://www.mzm.cz/pavilonanthropos/>

abundancia

MUSEO ARQUEOLÓGICO Y MUSEO DE HISTORIA

přehled a data. Témata jsou přehledně rozepsána do odstavců s nadpisy, což umožňuje lepší orientaci v textu, na rozdíl od ostatních panelů se souvislým textem. Sekci doplňuje kosterní nálezy ženy s dítětem, příhodně umístěn v nízké vitrině na zemi, která evokuje hrob. Také je zde umístěna rekonstrukce obětní jámy.

Sledujeme-li přirozený okruh podél stěn, dostáváme se na konec sekce Nižná Myšle, kde je umístěn panel s úvodním textem k otomanské kultuře, což je způsobeno nejasným tokem trasy.

Výstava má své klady i zápory. Mezi druhé jmenované patří především absence odpočinkových míst a velké množství textu. Ten by mohl být přehledně rozčleněn a zestručněn tak, aby byly jednoduše dohledatelné základní informace a souvislosti týkající se vystavených předmětů i pozadí tématu. Pro zájemce by bylo vhodné například vydat jednoduché tištěné brožurky s doplňujícími informacemi k vystaveným předmětům i jejich kontextu, které by vzhledem k jejich prosté úpravě i malé velikosti nemusely být nákladné. Návštěvník, který by měl zájem o hlubší informace, by si je mohl zakoupit za minimální částku zároveň se vstupenkou. Alternativou by mohlo být i užití digitálních technologií, jako jsou tablety k zapůjčení, kterými MZM disponuje, popřípadě počítače, dotykové obrazovky, nebo audioprůvodce. Dalším negativně hodnoceným prvkem je neucelenost tří prezentovaných celků a uspořádání toku prohlídky. Doporučená trasa není vyznačena a návštěvník ztrácí orientaci mezi vymezením tří prezentovaných celků i jejich návazností. Bylo by dobré například oddíly vyznačit jinými barvami a označit jejich začátek.

Ačkoliv je zaměření na spojení mykénské kultury s kulturami střední Evropy patrné již z názvu výstavy, přeci jen je výstava koncipována do tří samostatných celků, bez bližší možnosti porovnávání artefaktů. Exponáty pocházející ze střední Evropy se neshodují s malým počtem exponátů původem z Mykén. Tento způsob prezentace nepovažují za šťastný, jelikož jsou zde prezentovány tyto tři celky spíše jednotlivě, jen s úzkým vymezením jejich spojitostí. Ty jsou v malé míře uvedeny na obsáhlých textových panelech. Návštěvník tedy nemá možnost srovnat tři prezentované oddíly v širších souvislostech. Navíc takové množství textu však není pro běžného laického návštěvníka příjemné. Návštěvník by tedy musel velmi pozorně číst všechny panely

a texty, aby se jistých souvislostí dopátral. Je jistě velkým mínusem, že tato provázanost je prezentována pouze textovou formou a autoři výstavy neprezentovali jisté souvislosti ostentativně přímo na vystavených exponátech. Pro zahraniční návštěvníky neexistuje žádná cizojazyčná brožura ani text k zapůjčení (krom textů na panelech jsou v češtině i veškeré popisky). K výstavě existuje jediná úzká publikace obsahující tři odborné příspěvky k tematice kontaktu Mykén se střední Evropou, ovšem také pouze v češtině.

Kladně bych nehodnotila ani nevyváženost tří celků, kdy je Mykénám věnována malá část. Jsou zastoupeny jen několika předměty, které svou povahou nekorrespondují s předměty z ostatních dvou lokalit, ačkoli už název výstavy evokuje opak. Návštěvníky s hlubším zájmem o tematiku jistě nepotěší ani nemožnost zúčastnit se pravidelně pořádané odborné komentované prohlídky či doprovodné přednášky.

V dnešní době je také nutno dodat, že výstava nenabízí žádné interaktivní prvky, krom možnosti projít pod kopii Lví brány návštěvník nemá příležitost nijak se zapojit. Využití digitálních technologií je také velmi skromné. V místnosti je umístěna malá televizní obrazovka, na které je promítán zhruba čtvrt hodinový dokumentární film o archeologickém nalezišti v Nižné Myšli. Před obrazovkou nebyla, jakožto v celé místnosti, žádná lavička či židle k pohodlnějšímu pozorování filmu.

Úprava interiéru je laděna do tmavě červenono-hnědé barvy, která rozptyluje pozornost, ruší koncentraci a unavuje zrak. Také velké textové panely na zdech nejsou nasvíceny ideálně, jedná se o potisk lesklého písma na matném podkladu, text se tak vzhledem ke způsobu nasvícení leskne a návštěvník musí při čtení neustále hledat nové pozice a úhly, aby byl schopen text souvisle přečíst. Mobilniár je tvořen vkusnými dřevěnými podstavci vitrín a k podpírání panelů. Negativní dojem však můžou vyvolat některé kusy viditelně napadené (jistě již vyhubeným) červotočem.

Oficiální internetové stránky MZM pak také uvádí, že návštěvník ve výstavě nalezne vedle velkoformátových fotografií i trojrozměrný model Mykén. Obojí jsem však v sále hledala marně.

Co se týče řešení výstavního prostoru, jsou vitríny i panely rozmístěny tak, aby mezi nimi byl dostatek místa, umožňující i projetí

kolečkovému křeslu a návštěvník se pohodlně dostane téměř ke každému panelu i vitrině. Průchod branou je možný po malé rampě, pódium je tedy také, jakožto ostatně celá výstava, zpřístupněno bezbariérově. Autoři použili vitríny umožňující rozmístit exponáty v několika úrovních, některé jsou pak umístěny velice nízko. To může způsobit komplikace při pozorování návštěvníkům se sníženou pohyblivostí nebo starším osobám.

Popisky exponátů jsou ve většině případů dobře čitelné, jasné, stručné a také všechny uvádějí místo původu, instituci, která předmět zapůjčila a případně zdali se jedná o kopii.

K výstavě je pro školní skupiny nabízen program zaměřený na řecké báje a pověsti,³ a to pro žáky mateřských, základních i středních škol. Program je založen především na vzdělávání pomocí dramatické výchovy. Odborný výklad, přednášky či komentovaná prohlídka k výstavě pravidelně nabízeny nejsou. Zájemci se však dosud mohli účastnit prohlídky s výkladem, interaktivním a výtvarným programem jedno březnové odpoledne v rámci Týdne výtvarné kultury.⁴

Mezi pozitiva výstavy tak patří jistě možnost navštívit za snížené vstupné výstavu samostatně, její umístění v přízemí a bezbariérový vstup. Co se týče samotného obsahu, jako jediné bych vyzvedla obsahovou náplň panelů týkající se života otomanské kultury, atraktivní ztvárnění obětní jámy a Lví brány.

Návštěva samotná výstavy bez lektorského programu je pak dle mého soudu více vhodná pro dospělé publikum a mládež. Výběr většiny exponátů společně s obsáhlými texty není atraktivní pro dětské návštěvníky. V tomto ohledu je jistě výhodou umístění výstavy v rámci pavilonu Anthropos. Návštěvníci s dětmi tak můžou v rámci prohlídky celého pavilonu navštívit také tuto výstavu a zaměřit na konkrétní objekty dětského zájmu, např. ztvárnění obětní jámy či lví brány. Výstavu tak mohou shlédnout i ti, kteří by jinak její návštěvu v případě samostatného umístění opomenuli.

Celkově hodnotím výstavu z prezentačního hlediska jako méně zdařilou, pro široké publikum nepříliš atraktivní. Návštěvník s hlubším zájmem o tuto tematiku by ji však určitě neměl opomenout navštívit. ■

³ Zde nacházíme jedinou návaznost na textový panel, věnující se řecké mytologii, v úvodní části výstavy. Tuto souvislost však běžný návštěvník netuší.

⁴ Více o projektu Týden výtvarné kultury viz <http://www.tvk-brno.cz/>